

**Dokumendihaldusnõukogu koosoleku
protokoll (20.09.2017)**

03.10.2017 nr 26-3/17-0421/17-8155

Tallinn, Suur-Ameerika 1, ministeeriumide
ühishoone

Algus: 20.09.2017.a kell 13.00 **Lõpp:** 20.09.2017.a kell 15.30

Juhatas: Liivi Karpištšenko

Protokollis: Alar Teras

Võtsid osa: Hannes Kiivet – RIA esindaja

Kärt Allert – SoM esindaja

Mariko Männa – MKM esindaja

Liis Laaneloog – JuM esindaja

Hille Oidema – VäM esindaja

Aila Schmidt – KuM esindaja

Terje Mäesalu – HTM esindaja

Elle Vahur (Reet Ringo asendaja) – KaM esindaja

Kaidi Vapper – KeM esindaja

Raili Sillart – MeM esindaja

Liivi Leomar – SiM esindaja

Kadri Kilp – Riigikantselei esindaja

Kaimo Käärmann-Liive – Eesti Linnade Liidu esindaja

Puudusid: Sirje Ludvig – Eesti Maaomavalitsuste Liidu esindaja

Toivo Jullinen, Pille Noodapera – Rahvusrhiivi esindajad

Kerli Auväart – RaM esindaja

Kutsutud: Mirjam Rannula – JuM

Margus Arm – RIA

Mark Erlich – RIA

Laura Kask – MKM, RISO

Päevakord:

1. eIDAS määruse rakendamine
2. Digiallkirjade vähendamine
3. TKTA rakendamine

Liivi Karpištšenko avab koosoleku. Selgitab, et see on esimene koosolek uuenenud õigusruumis – TKTA kehtivuse ajal. Tutvustab uut nõukogu liiget Kadri Kilpi, kes esindab Riigikantseleid. Tutvustab kutsutud külalisi RIA-st ja JuM-st.

1. eIDAS rakendamine

Laura Kask tegi ettekande eIDAS regulatsioonist (EL määrus e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta), piiriülesest autentimisvahendite tunnustamisest, erinevatest e-allkirjadest ja nende kasutamisest. Ettekande slaidid on lisatud protokollile.

Arutelu.

Laura Kask: Kas praktikas on juba tulnud ette teiste riikide allkirju?

Liivi Leomar, Terje Mäesalu: Üksikuid on olnud. IT on suhelnud otse RIA-ga.

Laura Kask: eIDAS määrus paneb kohustuse aktsepteerida EL liikmesriikide allkirju, kuid nt USA allkirjade aktsepteerimine ei ole meile kohustuslik. Võime seda teha, kuid kohustust pole.

Margus Arm tutvustas lühidalt RIA eID valdkonda ja tegi ettekande, mille teemadeks olid e-allkirjade valideerimine, SHA-1 ja vanad formaadid, TeRa (ületembeldamine). Ettekande slaidid on lisatud protokollile.

Rõhutas, et olemasolevad DDOC ja BDOC1.0 failid tuleb üle ajatembeldada hiljemalt 01.07.2018. RIA tagab kõikidele avaliku sektori asutustele TeRa jaoks tasuta ajatempliteenuse kuni 31.12.2017.

Lisakommentaare ettekandele andis Mark Erlich.

Lisaks rääkis Margus Arm ka ID-kaardi teoreetilisest turvariskist. Praeguse hinnangu põhjal on ID-kaardi kasutamine jätkuvalt turvaline ka internetis autentimiseks ja digiallkirjastamiseks. ID-kaardi kuritarvitamine on keeruline ja kallis ning RIA-le pole teada ühtki juhtu, kus seda tehtud oleks. Info ja korduma kippuvad küsimused: <http://id.ee/index.php?id=38028>
Selgitas, et riskihalduse hea tava on tegeleda riski maandamisega enne, kui risk on realiseerunud.

Arutelu.

Raili Sillart: Kas BDOC1.0 ületembeldamiseks tuleb ka lahendus?

Margus Arm: 2017.a sügise uuendustes on plaanis. Kiireid töid on vahele tulnud.

Liivi Karpištšenko: Küsin MeM-i esindajalt, kus on ületembeldamine DHS-is tehtud, et kuidas läks?

Raili Sillart: See nõudis arendajalt väikest lisaarendust. Eelnevalt hävitasime säilitustähtaja ületanud dokumendid. Teised asutused, kes on Webdesktopi kasutajad saavad ilmselt ka seda kasutada. Hetkel on ületembeldatud failid veel DHS-i tagasi tõstmata.

Liivi Karpištšenko: Kuidas teistel ministriumidel on DDOC failide ületembeldamisega läinud?

Elle Vahur: Kaitseministeeriumi GoPro-s on tehtud.

Mariko Männa: RIK tembeldas Delta ddoc-id üle, aga on tagasi tõstmata veel.

Hille Oidema: VÄM-il on samuti üle tembeldatud, kuid veel tagasi tõstmata.

Liivi Leomar, Terje Mäesalu: SiM-il ja HTM-il on tegemata.

Kaimo Käärmann-Liive: Tean, et Amphoras on midagi tehtud.

Liivi Karpištšenko: Rääkisime, et kui on nõutud digiallkirja, siis ka teiste riikide kvalifitseeritud digiallkirju tuleb aktsepteerida. Kui kusagil on öeldud, et peab olema omakäeline allkiri, siis digiallkiri kui kvalifitseeritud e-allkiri on sellega võrdne.

Laura Kask: Jah, kvalifitseeritud e-allkirjal on eIDAS määruse järgi sama õiguslik tähendus nagu omakäelisel. eIDAS määrus ütleb ka, et dokumenti ei tohi tagasi lükata sel põhjusel, et dokument on elektroonne.

Terje Mäesalu: Oli näide ülikooli dokumendist, millel oli pdf-il viie osapoole allkiri DigiDoc.ee keskkonnas antud.

Mark Erlich: Kui lepingu osapooled neid allkirju aktsepteerivad, siis on korras. Kuid antud näite puhul ei olnud tegemist kvalifitseeritud e-allkirjaga. Osa EL liikmesriike ütleb, et täiustatud e-allkiri on piisav, kuid meie oleme Eesti avalikus sektoris oma digiallkirjaga seadnud kõrgema turvalisuse nõude.

Laura Kask: Kui ID-kaardi haldustarkvara näitab, et e-allkiri on kehtiv ja sulgudes on (piirangud), siis see tähendab, et allkiri küll kehtib, kuid selle kasutamine teatud toimingutes on piiratud. Sel juhul ei ole tegemist kvalifitseeritud e-allkirjaga.

Margus Arm: Mõnel juhul, näiteks infopäringu saamisel, võib olla aktsepteeritav ka madalama taseme allkiri. Kui aga aktsepteeritakse nõrku allkirju, tekib küsimus, kas allkirja üldse vaja on.

Laura Kask: Ka SMART ID-ga antud allkiri ei ole praegu kvalifitseeritud. SMART ID-ga antud allkirja tähendusest avaliku sektoriga asjaajamises peame laiemalt teavitama. Ootame siin ka nõukogu liikmete abi.

Liivi Karpištšenko tegi ettepaneku võtta informatsioon teadmiseks ning nõukogu liikmetel edastada see oma valitsemisala asutustele. Vastuväiteid ei olnud.

2. Digiallkirjade vähendamine

Arutelu.

Liivi Karpištšenko: Kus sobib digiallkiri ja kus muu allkiri ja kas kuskil me võiksim loobuda allkirjadest? Kevadel arutasime seda teemat. Leppisime kokku, et hakkame arutama, kus on võimalik allkirjast loobuda. Need teemad on ka haldusmenetluse seaduse (HMS-i) muutmise eelnõus?

Mirjam Rannula. Esmaspäeval (18.09.2017) oli HMS-i eelnõu Riigikogu põhiseaduskomisjonis. Muudatus seondub ametliku kinnitamise sättega. Kui on tegemist elektroonilise kinnitamisega, siis tuleb arvestada erisustega. Sõnastus jäi üldiseks nagu HMS üldiselt.

Liivi Karpištšenko: HMS-i muudatustesse sai sisse, et haldusaktid võib olla ka ainult digitempel.

Mirjam Rannula: Paari ministeeriumi taotlusel sai sisse leevendus, et kui taotlus on autenditud keskkonnas esitatud, siis ei pea olema digiallkirja ja kui dokument kinnitatakse infosüsteemis, siis ei pea olema kinnitaja digiallkirja. Soodustatavate haldusaktide puhul massdokumentide puhul piisab ka lihtsamatest lahendustest.

Liivi Karpištšenko: Siiski on mitmetes seadustes veel paberdokumentide või siis allkirjade nõudeid.

Mirjam Rannula: Loomes üldregulatsiooni. Kui eriseadus nõuab valdkonnas erikorda, siis nii see on. Eriseadustes muudatused said tehtud ainult MeM-i eriseadustes. Eelnõu esimene lugemine on Riigikogus 27.09.2017.

Liivi Karpištšenko: Kättetoimetamise osa on HMS-i muutmise põhiline teema ja see puudutab dokumendihaldust. Igakordset nõusolekut elektrooniliseks kättetoimetamiseks ei pea küsima.

Mirjam Rannula: Eelnõusse sai sisse, et asutus valib kättetoimetamise viisi. Kättetoimetamise viisid võrdsustatakse. Äriühingute puhul piisab meiliaadressile saatmisest. Teised isikud peavad kinnitama kättesaamist, kui saadeti e-kirjaga või tuleb kinnitus infosüsteemis avamisest. Äriühingutel peab alates 15.01.2018. a olema äriregistris meiliaadress ja kontaktisik e-residentidega seotud äriühingute puhul. Sihtasutused ja MTÜ-d jäid välja, kuna nende tegevust reguleerivates seadustes ei ole meiliaadressi registrile esitamise kohustust.

Raili Sillart: Kas ministri määrusele kantsleri kaasallkirja andmise nõuet ei oleks saanud vabariigi valitsuse seaduse (VVS-i) muutmiselega HMS-s ära muuta?

Mirjam Rannula: See ei oleks tõenäoliselt läinud HMS-i muutmise eelnõusse, VVS-i muutmise peab käima teisiti.

Mitmed nõukogu liikmed: Mis on saanud nõukogu ettepanekutest VVS-i?

Liivi Karpištšenko: 2015. a tehtud ettepanekud saatsime MKM-i kirjaga nii JuM-ile kui ka Riigikantseleile. Mõlemad asutused lubasid ettepanekutega arvestada, kui VVS muutmisele läheb. Lisaks kantsleri kaasallkirjast loobumisele oli ettepanek, et ametite teenistusalaseid käskkirju ei peaks ministrile teadmiseks edastama.

Mirjam Rannula: VVS-i on kavas muuta, kuid sellega tegeleb JuM-is teine talitus. Uurin kolleegidelt, mis on saanud nõukogu ettepanekutest ja annan MKM ITAO-le teada.

Kaimo Käärman-Liive: Viimasel ajal on olnud õiguskanzleri ettepanek, et KOV-ide puhul näiteks toetuste taotlemisel ei tohiks eristada taotleja õiguslikku vormi. Toetada tuleks eesmärki. Kui äriühingutele saab HMS-i muutmise järel kätte toimetada elektrooniliselt, kuid MTÜ-dele ja sihtasutustele mitte, siis läheb erinevate taotlejate menetlus erinevat rada pidi?

Mirjam Rannula: MTÜ ja sihtasutuse puhul peab meili teel saatmise puhul küsima kinnitust.

Liivi Karpištšenko: Menetlus ei pea olema erinev ka siis, kui osadele saadetakse haldusakt paberil. Uus määrus lubab paberil saata elektroonilise dokumendi koopia ja vajadusel saab sellele lisada kinnitusmärke. Neile, kes on @eesti.ee aadressi aktiveerinud, saab saata dokumendi DVK kaudu ja siis tuleb asutusele kaks automaatset teavitust: esiteks, et dokument jõudis isiku postkasti ja teiseks, et ta on selle avanud või alla laadinud või teisele aadressile edasi saatnud.

Liivi Leomar: See peaks tähendama, et DVK kaudu saadetud dokument on infosüsteemi kaudu kätte toimetatud dokument.

Liivi Karpištšenko: Tuleme tagasi allkirjade teema juurde. Kui allkiri ära jätta, nagu kevadel arutasime – kas on tuua mõni hea näide või tekkinud probleem?

Raili Sillart: Erinevus on siis, kui on halduse sisesed ja välised dokumendid. Halduse siseste puhul ei tohiks küll olla probleemi allkirjade ärajätmisega, kui õigusaktis pole otsesõnu nõutud.

Terje Mäesalu: Küsimus seoses HMS-iga. Haldusmenetluses on menetlustähtajad sätestatud. Kas tavakirjadel ei olegi siis vastamise tähtaega? Ühestki seadusest ei tule tähtaega?

Mirjam Rannula: See paigutub üldjuhul teabenõude, selgitustaotluse, märgukirja alla.

Kärt Allert: Kus on kirjas asutustevahelise kirjavahetuse tähtajad?

Liivi Karpištšenko: Vastamistähtajad võtaksime teemaks järgmisel koosolekul. Põhimõtte võiks olla, et vastame võimalikult kiiresti. Võiksime üles tõsta vana teema, et märgukirjad ja selgitustaotlused ja teabenõuded võiks olla kokku viidud ja ühes seaduses koos. Nendele seadustele tuleks peale vaadata.

Nõukogu otsustas arutada järgmisel kohtumisel märgukirjade, selgitustaotluste ja teabenõuete ning vastamistähtaegade teemat.

3. TKTA rakendamine

Liivi Karpištšenko selgitas, et dokumendihaldusnõukogu jätkab tööd. Tuleb uus käskkiri dokumendihaldusnõukogu kohta, kus liikmed määratakse nimeliselt. Tutvustas nõukogu ülesandeid käskkirja kavandist.

Liivi Karpištšenko selgitas, et TKTA-s sätestatud koordineerijad on korra koos käinud. Kaasati ka Rahvusarhiiv. Teemaks olid tegevustest ja nõukogude tööst teavitamine, juhised s.h ühine juhendite keskkond. Leiti, et üks kord aastas teha ka laiem ühine teabeüritus. Järgmine koordineerijate kohtumine on kavas novembris.

Liivi Karpištšenko: On vaja panna paika järgmise koosoleku teemad. Järgmine kord on teemaks juhised. Selge sõnumi juhised on vaja kokku panna. Kui teil omal on juhiseid ametnikele keele kasutamise kohta, siis neid võiks meiega jagada. Näiteks SoM-il minu teada on. Koondaksime siis soovitud ja parimad näited kokku.

Liivi Karpištšenko: Kuidas läheb vastutajate määramine, mis uue määruse järgi peab olema tehtud 1. oktoobriks.?

Terje Mäesalu: HTM-is töös.

Hille Oidema: VäM-is määratud.

Liivi Leomar: Teenuse vastutajaid oodatakse SiM-is valitsemisala asutustelt 2. oktoobriks. Seejärel kinnitatakse käskkirjaga.

Raili Sillart: Kuidas MKM-il läheb vastutajate määramine?

Liivi Karpištšenko: Vastutajad ei ole veel määratud. Sellega tegeletakse. Aga see ei tähenda, et teised asutused peaksid vastutajate määramisega ootama.

Liivi Karpištšenko: Kas on veel teemasid?

Elle Vahur: Kes peaks olema teabehalduse juht?

Aila Schmidt, Kaidi Vapper: KuM-is ja KeM-is IT poolt.

Liivi Leomar: SiM-is dokumendihaldus kindlasti mitte. Ei ole aega ega võimalik üle kõigi süsteemide.

Hille Oidema: VäM-is on dokumendihaldur. Kui minul tekib küsimus teiste infosüsteemide kohta, siis küsin IT-lt.

Liivi Karpištšenko: Oluline on, et asutustes tekiks meeskonnad. Tänapäeval ei ole enam võimalik, et üksainus inimene valdab kõiki teemasid võrdselt hästi. Tuleb kaasata õigeid inimesi, jagada ülesanded.

Kaidi Vapper: Tõstatan DHS-ide ADS-iga liidestamise teema. Kutsuksin Maa-ameti rääkima.

OTSUSTATI:

Järgmise koosoleku teemad on: 1) asutustevahelise kirjavahetuse vastamistähtajad ning märgukirju, selgitustaotlusi ja teabenõudeid reguleerivad seadused, 2) juhised s.h selge sõnumi juhised, 3) DHS-de liidestamine aadressandmete süsteemiga.

Nõukogu liikmed saavad Liivi Karpištšenkole näiteid selge sõnumi juhise ettevalmistamiseks.

Koosolekud teha edaspidi pool tundi pikemad ja väikse vaheajaga.

(allkirjastatud digitaalselt)

Liivi Karpištšenko
Juhataja

Alar Teras
Protokollija

Lisa: Laura Kase ja Margus Armi ettekande slaidid